

KYSELY IKÄIHMISILLE ASUMISEN NYKYTILASTA JA ASUMISEN TULEVAISUUDEN TARPEISTA

Meikä asuu missä halua -hanke

Hämeenlinna 2021-2022

**Pentti Repo
Katariina Välikangas**

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	3
1 JOHDANTO	4
2 KYSELYN TARKOITUS JA TOTEUTUSTAPA	4
3 KYSELYN TULOKSET	5
3.1 Nykyinen asuminen	5
3.1.1 Nykyinen asuminen: hyviä puolia	5
3.1.2 Nykyinen asuminen: haasteita	7
3.2 Tulevaisuuden asumisen tarpeet ja toiveet	9
3.2.1 Minkälainen asunto ja missä?	9
3.2.2. Yhteiset tilat ja niiden käyttö sekä yhteisöllisyys.....	11
4 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	14

TIIVISTELMÄ

Kysely ikäihmisten asumisen nykytilasta ja asumisen tulevaisuuden tarpeista on osa Hämeenlinnan kaupungin toteuttamaa ”Meikä asuu, missä haluu”-hanketta 2021-2022. Hanke toteutetaan osana ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmasta 2020-2022. Kysely on toteutettu hankkeen, Hämeenlinnan ikäihmisten vaikuttajaraadin sekä Hämeenlinnan vanhusneuvoston yhteistyönä. Kyselyn toteutuksesta on erityisesti vastannut Ikäihmisten vaikuttajaraadin puheenjohtaja Pentti Repo, jonka kanssa hankkeen projektipäällikkö Katariina Välikangas on koonnut tämän raporttikoosteen.

Kyselyn tavoitteena oli koota tietoja ikääntyvien hämeenlinnalaisten omista, aidoista asumiskokemuksista, asumisen tämänhetkisestä tilanteesta sekä tulevaisuuden asumistarpeista. Tiedon keräys tapahtui sekä sähköisenä kyselynä että keskustelutilaisuuksien yhteydessä tammi- ja helmikuussa 2022. Kyselyyn saatiin 500 vastausta. Kyselyn tuottama tieto luo suuntaa vetovoimaisen, kaikille soveltuvan asumisen suunnitteluun Hämeenlinnaan. Samoin ikäihmiset voivat omissa suunnitelmissaan hyödyntää kyselyn kautta saatua tietoa.

Kyselyn tulosten mukaan kaupungissa asuvat korostavat asunnon toimivuutta rauhallisessa ja turvallisessa ympäristössä. Arkipalveluiden, kuten kauppa ja apteekki, toivotaan sijaitsevan kävelyetäisyydellä. Hyvinvointi-, hoiva- ja hoitopalveluiden tulee olla joko lähialueella tai helposti saavutettavissa, esimerkiksi julkisen liikenteen avulla. Pitäjissä asuvat korostavat itsemääräämisoikeuttaan asua haluamassaan asumismuodossa sekä lähiympäristön yhteisöllistä merkitystä. Kaupunkiasumisessa ongelmia tuottavat asunnon korjaustarpeet, energiakustannukset, esteettömyysongelmat sekä asunnon liian suuri koko. Pitäjissä lisähaasteen tuottaa ikääntynyt rakennuskanta ja sen aiheuttama pikainen saneeraus- ja korjaustarve. Pitäjissä asuvia huolettavat myös pitkät etäisyydet sekä arkipalveluihin että hyvinvointi-, hoiva- ja hoitopalveluihin.

Kyselyssä korostetaan toimivan asunnon ja asuinympäristön lisäksi yhteistilojen tarvetta. Hyvään asumismuotoon kuuluvat yhteistilat, joissa voi harrastaa ja joissa on mahdollisuus toimintakykyä vahvistavaan virkistystoimintaan. Ikäihmiset haluavat itse päättää, kuinka paljon he haluavat osallistua ja kuinka yhteisöllisiä he haluavat olla. Ikäystävällisen asuinympäristön ja liikenneinfran tulee tukea ikäihmisten kotona asumista suunnitellusti. Ikäihmisten muuttohalukkuus on vähäistä. Kun muuttotarve tulee ajankohtaiseksi, ikäihmiset haluavat mieluiten muuttaa lähelle nykyistä elinpiiriään, tuttujen paikkojen ja ystävien läheisyyteen. Tämä haastaa monisukupolvisen asumisen suunnittelua huomioiden täydennys- ja saneerausrakentaminen. Ikäihmisten yleisin asumiseen liittyvä kysymys on, mistä saa tietoa asumista, neuvontaa ja ohjausta koskeviin kysymyksiin?

Kyselyn perusteella Hämeenlinnaan tarvitaan vetovoimaista monisukupolvista asumista, joka sisältää myös erilaita liiketoimintaa. Asumisen tulee olla niin houkuttelevaa, että ikääntyvät haluavat jo hyvissä ajoin tulevaisuutta suunnitellessaan muuttaa näihin asumisympäristöihin. Myös pitäjätasojen tarvitsevat ikääntyville soveltuvaa asumista, pitäjäläiset haluavat vanheta omissa pitäjissään. Haja-asutusalueilla tulee tukea ja mahdollistaa kolmannen sektorin toimijoita ja omaehtoisen asumisen suunnittelua. Kaupungin tulee toimia ikäihmisten oman asumisen suunnittelun tukijana ja monimuotoisen asumisen mahdollistajana koko alueellaan.

1 JOHDANTO

Suomessa ikääntyviä ihmisiä on jo pitkään pyritty kannustamaan oman ikääntymisen suunnitteluun. Myös asumisen suunnittelu on ollut viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan koko ajan painottuen mukana. Valtionhallinnon toimesta kuntia on kannustettu ohjaamaan ikääntyneitä jo hyvissä ajoin miettimään, miten suunnitella omaa tulevaisuuttaan. Kunnissa ikääntyneiden oman elämän ja asumisen suunnittelua on tuettu erityisesti kehittämällä yhteisöllisyyttä ja osallistamisen malleja.

Viime vuosina kunnissa on laajemmin herätty miettimään, minkälaista asumista tuleville ikääntyvien joukoille tulee tarjota ja toteuttaa. Kunnissa on tehty kartoituksia asumisen nykytilasta sekä ikääntyneiden toiveista ja vetovoimaisen asumisen tuottamisesta tulevaisuudessa. Ikäihmisiä on sanalla pyritty kannustamaan omaan tulevaisuuden suunnitteluun hyvän elämänlaadun tuottajana¹. Vuonna 2023 voimaantulevan lainsäädännön myötä kuntien on tehtävä asumisen suunnitelma, jossa ikääntyneiden asumisen tarpeita ennakoidaan ja panostetaan niitä vastaavan asumisen kehittämiseen. Asumisen neuvontaa tulee kehittää niin, että kuntien on kannustettava ikääntyneitä väestöä oman asumisensa ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.

Kysely ikäihmisten asumisesta ja asumistoiveista on osa Hämeenlinnan kaupungin toteuttamaa ”Meikä asuu missä haluaa” –hanketta. Hankkeen tavoitteena on luoda yhdessä ikäihmisten kanssa Hämeenlinnaan punaista lankaa ja suuntaviivoja, miten vetovoimaista ikäihmisten asumista tulee tulevaisuudessa suunnitella ja toteuttaa. Hankkeen tavoitteena on myös herätellä ikäihmisiä miettimään omaa tulevaisuuttaan. Tarkoituksenmukainen, toimiva asunto ja asuinympäristö ovat keskeinen osa jokapäiväistä hyvinvointia.

2 KYSELYN TARKOITUS JA TOTEUTUSTAPA

Kyselyllä oli kolme tarkoitusta. Ensimmäkin kyselyllä kartoitettiin ikäihmisten asumisen nykytilaa ja tulevaisuuden tarpeita asumisen suunnittelussa ja toteuttamisessa². Toiseksi kyselyn avulla pyrittiin herättelemään ikäihmisiä miettimään omia tulevaisuuden ratkaisujaan asumisen suhteen. Minkälaisissa asunnoissa ja asuinympäristöissä he haluavat asua huomioiden toimintakyvyn heikkenemisen mukanaan tuomat haasteet. Kolmanneksi kerätyn tiedon pohjalta työstetään tarvelähtöisiä asumisen malleja ja ikäystävällisiä, kaikille soveltuvia asuinalueita. Kyselyn tuloksia hyödynnetään myös kaupungin strategiatyössä.

Kysely toteutettiin niin, että ikäihmisten vaikuttajaraati ja Vanhusneuvosto osallistuivat kyselyn suunnitteluun. Kysely kohdistettiin erityisesti vanhusneuvoston jäsenten taustayhdistyksille, ikäihmisten raadin sähköpostijäsenille ja muille keskeisille ikäihmisten yhdistyksille sekä asumisen toimijoille, joilla on erityisesti ikäihmisten asumiseen liittyvää aktiviteettia. Lisäksi Hämeen Kylät ry jakoi aktiivisesti kyselyä.

Tiedon keräys toteutettiin tammi-helmikuussa 2022. Kysely kohdennettiin hämeenlinalaisille **50 + vuotiaille** asukkaille. Kyselystä tehtiin kaksi kokonaisuutta: **kantakaupungin kysely ja pitäjien kysely**. Kysely itsessään toteutettiin kolmella tavalla. Kyselystä tehtiin **internet-pohjainen lomake**,

¹ Kyselyjä ovat toteuttaneet mm. Tuusula, Asikkala, Jyväskylä, Kuopio, Saarikka, Kymsoten kunnat ja Päijät-Hämeen kunnat.

² Hämeenlinnassa asumisen nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista ei ollut varsinaista ikäihmisiltä kerättyä tietoa. Saatavissa oli lähinnä kansallisesti toteutettuja kirjallisuuskatsauksia ja raportteja.

jonka linkkiä jaettiin. Kyselyä jaettiin myös **sähköpostina**. Lisäksi vastauksia kerättiin **pienryhmäkeskusteluissa**. Kyselylomakkeessa oli sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Kyselyn perusanalysoinnin toteutti YTM Sari Pitkänen, IDM.

Vastauksia kyselyyn saatiin 500 kappaletta, joten kysely luo hyvän kuvan ikäihmisten asumisen nykytilasta ja tarpeista. Kantakaupungin vastausprosentti oli 67 % ja pitäjien (Hauho, Tuulos, Lammi, Renko ja Kalvola) 33 %³. Sähköisten vastausten osuus oli 70 %. Vastaaajien ikäjakauma on esitetty alla taulukossa 1.

Ikäryhmä	KPL	% -osuus
Alle 65 v.	75	15 %
65 v. – 74 v.	227	45 %
75 v. -84 v.	121	24 %
Yli 85 v.	55	11 %
Ei tietoa	21	4 %
	500	100 %

Taulukko 1. Vastaaajien ikäjakauma

Vastaaajista 36 % asuu kerrostaloissa, kantakaupungin asukkaista miltei puolet. Rivitaloissa asui 19 % vastaaajista. Tämä asumismuoto painottui yli 85 –vuotiaissa niin kantakaupungissa kuin pitäjissä. Omakotitaloissa taajamissa ja haja-asutusalueella asuu noin 45 %. Omakotitaloasukkaita on eniten 65 -74 –vuotiaiden ryhmässä. Vastaaajista kantakaupungissa ja pitäjissä yksin asuvia oli 38 %. Yli 85 vuotiaista vastanneista kantakaupungissa asui yksin 90 %, pitäjissä 70 %. Vastaaajista puolison tai ystävän kanssa asui 56 %, perheen kanssa 6 %. Tämä asumismuoto painottui 65-74 –vuotiaiden vastanneiden joukossa.

3 KYSELYN TULOKSET

3.1 Nykyinen asuminen

3.1.1 Nykyinen asuminen: hyviä puolia

Vastaaajista noin 1/3 kokee, ettei nykyisessä asumisen mallissa ja kodissa ole ongelmia. Alla kuvattu keskeisiä tyytyväisyyttä tuovia asioita.

Hyviä puolia kantakaupungissa

Oheisessa kuvassa on visualisoitu, miten eri asumiseen liittyvät tekijät painottuvat vastauksissa. Kaupungissa asuvat kokevat, että he haluavat erityisesti asua lähellä heille tärkeitä elämänsisältöjä.



³ Huomioitavaa on kuitenkin, että osa kantakaupungin pienryhmäläisistä ovat voineet olla kotoisin pitäjistä

Oman kokemus painottuu myös sekä arkipalveluiden kuten kaupan, apteekin, kirjaston ja harrastuspaikkojen läheisyys. Hyvinvointi-, hoiva- ja hoivopalvelut ovat myös tärkeitä.

Myös hyvillä naapureilla ja naapurustolla on merkitystä hyväksi koetulle asumiselle. Tuttu, viihtyisä ympäristö ja luonnonläheisyys tarjoavat liikuntamahdollisuuksia. Hyvät liikenneyhteydet palveluiden saavuttamiseksi nousivat esille lähiöissä. Kerrostaloasunnoissa on hyvää esteettömyys kuten hissi, portaiden puuttuminen sekä väljyys ja hyvät säilytystilat.

Kantakaupungissa asuvat

KOROSTUU: toimiva asunto rauhallisessa ja turvallisessa ympäristössä, arki-, hyvinvointi ja hoivapalvelut saavutettavissa
Asuminen

- Helppoa
- Hyvät naapurit/tuttu naapurusto
- Tuttu, viihtyisä, rauhallinen sijainti: liikkumismahdollisuuksia, luontoa
- Lähellä harrastusmahdollisuuksia
- Lähellä keskustaa, lähellä palveluita
- Hyvät liikenneyhteydet tai kävelymatka keskustaan

Taulukko 2. Kooste asumisen hyvistä puolista kantakaupungissa.

Hyviä puolia pitäjissä



Pitäjissä asuvat korostavat erityisesti oman kokemusta sekä siihen liittyvää itsemääräämiskoettua. Oma tupa, oma lupa ja oma rauha korostuvat. Samoin oma puutarha ja luonnonläheisyys.

Asunnossa pidetään hyvänä sen tilavuutta, rauhallisuutta ja edullisuutta. Osalle vastaajista asunto on lapsuudenkoti.

Myös saavutettavuus nousee vastauksissa esiin. Jotenkin pitäisi päästä asioille, palveluiden ääreen ja liikkumaan. Välttämättömyyspalvelut, kuten laajakaista, liikenneyhteydet ja suhteellisen lähellä pitäjän keskustaa sijaitsevat palvelut, kuten kauppa ovat asumisen myönteisiä puolia.

Pitäjissä asuvat

KOROSTUU: itsemääräämisoikeus ja lähiyhteisö Asumisessa hyvää

- oma rauha; oma tupa, oma lupa
- oma piha ja puutarha
- tuttu ympäristö
- omaisten läheisyys/naapurit/yhteisö
- luonnon läheisyys

Asunnossa hyvää

- tilavuus
- rauhallisuus
- edullisuus
- asunnon mukavuudet

Osalle vastaajista asunto on pitkäaikainen tai lapsuudenkoti (ei muuttohalukkuutta)

Taulukko 3. Kooste asumisen hyvistä puolista pitäjissä.

3.1.2 Nykyinen asuminen: haasteita

Vastaajista noin 2/3 kokee, että nykyisessä asumisen mallissa ja kodissa asuminen on ongelmallista. Alla on kuvattu, miten vastaajat kokevat tämän ongelmallisuuden.

Haasteita kantakaupungissa



Asumisen ongelmia kuvattaessa korostuu sana ”liian”. Vastausten perusteella sen korostuminen voidaan tulkita niin, että asumiseen liittyviä haasteita on paljon; niitä on kuvattu vastauksissa runsaasti.

Vastaajien mukaan asumisessa ongelmia tuottavat erityisesti asunnon korjaustarpeet ja niiden kustannukset, energiakustannukset, esteettömyysongelmat sekä asunnon liian suuri koko tarpeisiin nähden. Asuntojen korjaustarpeissa nousi esiin kahvojen ja kaiteiden puute sekä liian korkealla olevat kaapistot. Vastaajat kokevat myös ongelmallisena pääsyn alakerroksissa oleviin pesutiloihin. Asuntoja kuvaa säilytystilojen puute.

Osassa vastauksia tuli esiin haaste päästä asunnosta ulos ja pihapiiriin. Pihapiirissä ongelmia tuottavat mm. lumityöt ja lumiauran pihan eteen tekemät vallit. Samoin tuotiin esiin jalkakäytävien ja teiden

Pitkät välimatkat aiheuttavat hyvinvointi- ja hoivapalveluiden saavutettavuusongelman. Arkipalvelut, kuten kauppa, apteekki, kirjasto ja pankki, puuttuvat. Julkisen liikenteen vähäisyys tai puuttuminen aiheuttavat oman auton käytön. Ongelmia tuottaa myös teiden huono kunto talvisin.

Pitäjissä asuvat

Rakennuskanta pääosin vanhaa

- Asunnoissa suuria ja kalliita saneeraus- ja peruskorjaustarpeita (sähkö, vesi- ja viemäri, ikkunat)
- Haja-asutusalueella isoja ongelmia, osalla vastaajista
 - sisätiloissa ei ole suihkua
 - pesutilat ovat ulkorakennuksessa
 - käyttövesi tulee omasta kaivosta pihalta -> kannettava (pyykinpesu)
 - polttopuiden teko lämmitykseen (puulämmitteiset talot)
 - pihatyöt raskaita: lumityöt, nurmikonleikkuu

Pitkät välimatkat ja palveluiden puute

- Arkipalveluiden puuttuminen (kauppa, apteekki, kirjasto, pankki..)
- Julkisen liikenteen vähäisyys tai puuttuminen -> oman auton tarve
- Hyvinvointi- ja hoivapalvelujen vaikea saavutettavuus (+ harrastukset!)
- Teiden huono kunnossapito talvisin

Taulukko 5. Kooste asumisen haasteista pitäjissä.

3.2 Tulevaisuuden asumisen tarpeet ja toiveet

3.2.1 Minkälainen asunto ja missä?

Ikäihmiset haluavat asua nykyisessä kodissaan tutussa asuinympäristössä ja tuttujen ihmisten lähellä niin kauan kuin se on mahdollista.



Vastauksissa korostui sana "lähellä". Ikäihmiset haluavat asua muun asutuksen joukossa tiiviisti osana muuta asutusta ja elämää. Samalla toivotaan, että asuminen on suunniteltu niin, että asuinympäristö mahdollistaa liikkumisen, harrastamisen ja pääsyn arki- ja muihin palveluihin.

Kaikissa ikäryhmissä tulevan asumisen perusominaisuudet ovat: oma, tilava, toimiva, esteetön ja pääsy pihaan tai luontoon. Jos muutto tulee syystä tai toisesta ajankohtaiseksi, ikäihmiset toivovat seuraavaa. Kaksi kolmasosaa vastanneista haluaa muuttaa asuinyyhteisöön, jossa on oma asunto ja mahdollisuus yhteistilojen käyttöön. Kolmannes vastaajista ei katso tarvitsevansa yhteistiloja.

Ikäryhmittäin alle 65-vuotiaat toivovat yleisimmin tulevaisuudessa asuntoa, jossa olisi yhteisötilat tai asunto sijaitisi yhteisötilojen yhteydessä/läheisyydessä. 65-74 -vuotiaat toivovat yleisimmin asuin-yhteisöä, jossa on itselle sopiva oma asunto ja monikäyttöiset yhteistilat käytettävissä. Näihin ikäryhmiin kuuluvilla on paljon konkreettisia toiveita asunnon koosta, huonemäärästä ja huonetyypeistä. Asunnon esteettömyyteen - helppo liikkuminen, kalusteiden korkeus ja sijoittuminen - kiinnitetään erityistä huomiota. Yli 85-vuotiaat toivovat muita ikäryhmiä useammin pysyvänsä nykyisessä asumismuodossa. He esittävät omiin tiloihin liittyviä toiveita, erityisesti kohdistuen keittiöön ja WC- kylpyhuonetiloihin.

Vastauksissa kerrostaloasunnot ovat suosittuja. Tilaa toivotaan olevan noin 50 -60 m². Asunnon lisäksi kiinnitetään huomiota taloyhteisön tai alueen yhteisöllisyyteen ja palvelujen saatavuuteen. Alla olevassa taulukossa on kuvattu hämeenlinnalaisin esimerkein, minkälaista asumista ikäihmiset toivovat tulevaisuudessa.

Toiveasuntotyyppi	% -osuus
Oma asunto, yhteistilat käytettävissä (Aurinkoranta)	47 %
Oma pienasunto yhteisötilojen yhteydessä (Sauvola)	20 %
Asunto, ei yhteisötiloja	22 %
Ympäri vuotiseksi muutettu kesäasunto	6 %

Taulukko 6. Ikäihmisten toiveasuminen Hämeenlinnassa.

Alla olevassa taulukossa 7 on esitelty ikäihmisten toiveasuminen ikäryhmittäin. Mukana hämeenlinnalaisia asumisen malleja esimerkkeinä selventämässä asumistoivetta.

Ikäryhmät	Toiveasunto
Alle 65 -vuotiaat	Asunto, joka sijaitsee yhteisötilojen läheisyydessä/yhteydessä (esim. Aurinkoranta, Keinusaari) Esteetön, toimiva ja tarvittaessa hissi.
65 – 84 -vuotiaat	Asunto, joka sijaitsee yhteisötilojen yhteydessä (esim. Sauvola, Iittala) Esteetön, toimiva ja tarvittaessa hissi.
Yli 85 –vuotiaat	Asunto, jossa yhteistilat käytettävissä. Esteetön, tilava, keittiö, hissi sekä erikikäisten asukkaiden joukossa. -> Haluavat asua nykyisessä asumismuodossa palveluiden turvin
läästä riippumaton maaseutu	Haja-asutusalueilla yhteisö- ja muut asumismallit kasvattavat suosiotaan ➤ Muuttohalukkuutta on oman pitäjän keskustaajamaan esteettömään asumiseen (melko vanhana)

Taulukko 7. Ikäihmisten toiveasuminen ikäryhmittäin.

Tarkasteltaessa taulukkoa 8 tulee huomioida, että taulukko kertoo **vastajien toiveasunnon sijainnista**. Siitä ei voida vetää johtopäätöksiä koko Hämeenlinnan asukkaiden ajatuksista toiveasuntojen sijainnista. Tästä syystä väärin tarkasteltuna taulukko antaa virheellisen kuvan. Vastauksien perusteella voidaan vetää suuntaa antava johtopäätös. Pitäjien asukkaat haluavat ikääntyessään asumaan oman pitäjänsä keskustaajamaan.



Vastausten visualisoinnissa nousee vahvasti esiin sanat "omissa", "oloissa" ja "mahdollisuus" kuvattaessa tarvetta yhteisöllisyyteen.

Yhteisöllisyys toiminnallisena käsitteenä jakautuu sekä yhteisöllisyyttä tarjoaviin tiloihin ja niissä järjestettävään toimintaan. Yhteisöllisyys tarvitsee toteutuakseen suunnitellut tilat. Toimintana yhteisöllisyyden toteutuminen edellyttää organisoijaa, joka huolehtii yhteisen toiminnan vetämisestä. Yhteisöllisyyttä on yhteisissä viihtyisissä tiloissa järjestettävä seurustelu- ja harrastustoiminta. Esimerkiksi yhteinen tekeminen kuten ruokailu- ja kahvittelemahdollisuus, harrasteryhmät, kerhot, lukupiirit ja naapuritoiminta. Yhteisöllisyyttä lisäävät myös yhteiset kävely-, lenkkeily- ja pyöräilyretket sekä mahdollisuus lähteä kävelen tai autolla lähistön paikkoihin, joissa voi käydä näkemässä ja tapaamassa muita ihmisiä. Kielteisenä pidetään esimerkiksi "pakkoaskartelua".

Toimintakykyä tukevat toimet: kaikkien ikäryhmien toimintakyvyn ylläpitoa edistävät esteettömät sisätilat, pääsy asunnosta ulos ja esteettömät ulkoilutilat ja reitit, jotka luovat turvalliset kuntoilu- ja liikuntamahdollisuudet. Myös arkipalvelujen läheisyys tukee toimintakykyä – käynti kaupassa voi olla päivän ulkoilun kohde.

Toimintakykyä ylläpitämään on kuvattu sanaa "lähellä". Vastausten perusteella se kertoo siitä, että kun päivittäiseen arkeen kuuluvat asiat ovat lähellä ja helposti saavutettavissa, niitä tulee myös tehtyä. Kun kauppa, apteekki, uimahalli, kirjasto ect. ovat lähellä, niissä tulee vierailtua. Talvikunnossapidon merkitystä korostetaan vahvasti.



Alla olevassa taulukossa 9 on kuvattu tiivistetysti vastauksista nousseita toiveita liittyen yhteisöllisyyteen, toivottuihin tiloihin sekä toimintakykyä ylläpitäviin ja mahdollistaviin elementteihin. Kyselyn myötä on määritetty käsite osa-aikayhteisöllisyys. Se kuvaa hämeenlinnaisten ajatusmaailmaa suhteessa yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyyttä tulee olla tarjolla, mutta vain itse määritellyissä rajoissa.

Yhteisöllisyys	
Osa-aikayhteisöllisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisyyttä täytyy olla, mutta vain itse määritellyissä rajoissa! • Vanhemmissa ikäluokissa yhteisöllisyyden tarve korostuu (myös passiivinen)
Toivottuja yhteistiloja	sauna (yleisin), kerhotilat, kuntosalit, pyykkituvat, kokouksetilat, varastotilat, pihat, puutarhat, grillialue
Yhteistilat ikäluokittain	<ul style="list-style-type: none"> • Alle 65 v. -> varastot • 65-84 v. -> monikäyttötilat • Yli 85 v. -> juhla- ja kerhotilat
Toimintakyvyn ylläpito	
Alle 65 -vuotiaat	<ul style="list-style-type: none"> • Asuinympäristö mahdollistaa liikkumisen luonnossa ja harrastamisen, kauppa kävelymatkan päässä
65 – 74 -vuotiaat	<ul style="list-style-type: none"> • Asuinympäristö mahdollistaa turvallisen liikkumisen ja harrastamisen, piha ja luonto tärkeää. Kulttuuri- ja arkipalvelut lähellä
75 – 84 -vuotiaat	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisen liikkumisen mahdollistuminen ja puistoalueet tärkeitä, kuntosali ja uimahalli lähellä. Palveluihin pääsee järkevästi
Yli 85 –vuotiaat	<ul style="list-style-type: none"> • Pihapiiri, arkipalveluista korostuu apteekin tärkeys. Palvelut kotiin on saatavilla (siivous- ja muut arkea tukevat palvelut + tarvittaessa kotihoito)

Taulukko 9. Toiveita yhteisöllisyyteen ja toimintakyvyn ylläpitoa mahdollistavaan toimintaan.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ikäihmisen hyvinvointi alkaa kodista: asunnosta ja asuinympäristöstä. Hämeenlinnan ikäihmiset tunnistavat ikääntymisen tuomat haasteet asumisessa. Heillä on myös selkeät näkemykset siitä, minkälaisista on tarpeisiin vastaava tulevaisuuden asuminen. Alla olevassa taulukossa 10 on kuvattu, minkälaisen kodin ja asuinympäristön ikäihmiset tarvitsevat.

Asunnolta ikäihmiset haluavat seuraavaa:	Asuinympäristöltä ikäihmiset haluavat seuraavaa:
Turvallinen, esteetön koti mukavuuksilla	Kaikenikäisten asumista sekaisin
Mahdollisuus omaehtoiseen yhteisöllisyyteen	Tutut naapurit ja yhteisö -> sosiaalinen verkosto ja toimintaympäristö (ecological environment)
Erilaisia asumisen mahdollisuuksia (kantakaupunki: keskusta ja kaupunginosat; pitäjät: keskustaajama ja haja-asutusalueet)	Mahdollisuus toimintakykyä ylläpitävään elämään -> pihapiirit, puistot, turvalliset liikkumismahdollisuudet, luonnonläheisyys, harrastusmahdollisuudet, kulttuuripalvelut
Rahallisesti mahdollinen	Arki-, hyvinvointi- ja hoivapalvelut saavutettavissa

Taulukko 10. Ikääntyvälle soveltuva koti/asunto ja asuinympäristö.

Keskeiset haasteet kyselyn vastauksissa, joita ikäihmiset painottavat, ovat seuraavat:

Muuttaminen: 1.) muuttohalukkuus on vähäistä, 2.) olemassa oleva yhteisö/sosiaalinen verkosto ei saa rikkoontua ja 3.) tutuista paikoista ei haluta kauaksi

Vanha rakennuskanta: asuntojen/asuintalojen korjaustarpeet, peruskorjaukset taloudellisesti ja inhimillisesti vaikeita ja haastavia. Mistään ei saa tietoa -> tarvitaan **infoa, ohjausta ja neuvontaa!**

Infran haasteet (julkinen liikenne ja teiden/alueiden kunnossapito)

Taulukko 11. Keskeiset vastauksista nousseet haasteet.

Miltä ikääntyneiden tulevaisuuden asuminen näyttää Hämeenlinnassa?

Kyselyn perusteella voidaan hahmottaa neljä (4) tulevaisuuden kehityssuuntaa kuvaamaan tarvelähtöistä hyvää ikäihmisten asumista Hämeenlinnassa. Ensimmäisessä kuvataan tarvelähtöisiä asumisympäristöjä kantakaupunkiin. Toisessa kuvataan vastaavasti tarvelähtöistä asumisympäristöä pitäjätajaajamiin. Kolmannessa käsitellään haja-asutusaluetta ja kaupungin roolia mahdollistajana. Neljäs avaa vanhan rakennuskannan haasteita ja tarvetta asumiseen kohdistuvaan infoon, ohjaukseen ja neuvontaan.

Kantakaupunki-> Kysyntä olemassa

Vetovoimaisia, kaikille soveltuvia elinkaariasumisympäristöjä/kaupunginosia, joihin ikäystävällisyys on rakennettu sisään -> **Halutaan muuttaa jo hyvissä ajoin!**

Hyödynnetään palvelukeskittymien ympäristöjä (huom. Ikäihmisille arkkitehtuurisesti suunnatut talot, puistoalueet jne.)

Erilaisilla asumismahdollisuuksilla ja hallintamuodoilla huomioiden myös pienituloiset (kaupunki mahdollistajana verkostoyhteistyössä esim. yleishyödyllisten toimijoiden kanssa + HVAS)

Pitäjätaajamat

Palvelukeskittymien ympärille muodostetaan ikäystävällistä naapurustoaluetta, jossa esteetöntä asumista eri toimijoiden toteuttamana (kaupunki mahdollistajana + HVAS)

Tarve on, mutta kysyntä ei niin selkeä -> edellyttää brändäystä ja markkinointia

Haja-asutusalueet

Elinvoimainen maaseutu koostuu eri-ikäisistä asukkaista ja erilaisista asumisen mahdollisuuksista. **Kaupunki mahdollistajana**

-> Asumisen kehittämisessä (erilaisia asumisen malleja ja hallintamuotoja sekä asukaslähtöisesti että kaupungin suunnittelemana)

->Yhteisövetoisen kimpballiikennöinnin tukijana

Kysyntää enenevässä määrin, Hämeen kylät ry yhteistyökumppanina

Vanhan rakennuskanta

Korjaus- ja täydennysrakentaminen (alueiden läpikäynti, peruskorjaus, hissit, täydennysrakentaminen) -> edellyttää mahdollistavia toimenpiteitä!

Info, ohjaus- ja neuvonta –toiminnan käynnistäminen ensiarvoisen tärkeää

Taulukko 12. Neljä kyselystä nousutta tarpeista lähtevän asumisen kehittämissuuntaa.

Huomioitavaa tulevaisuuden asumisen kehittämistyössä!

- ✓ **Punainen lanka, minne ja minkälaista laadukasta ikääntyville soveltuvaa asumista toteutetaan**
- ✓ **Kehittämistyössä tulee vaikuttaa myös ikääntyneiden omaehtoisen asumisen suunnittelun tukemiseen sekä ikäihmisten asumiseen liittyviin valintoihin ajoissa**